

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

Forslag til vern av
Bjoruvstøl, Haresteinheia, Styggetjønnåsen,
Romeheia, Lindalsfjellet og Sydalen,
Kvåsfossen naturreservater og Torehei
(utvidelse av Røyrmyråsen) naturreservat
Bygland, Froland, Evje og Hornnes, Lyngdal
og Lillesand kommuner

Aust-Agder og Vest-Agder fylker

Utkast til verneplan for skog

Høringsutgave mars 2017

Innhold

Høring av verneplaner for syv naturreservater i Aust-Agder og Vest-Agder fylker.....	3
Innledning.....	3
Naturfaglige registreringer	4
Verneform.....	4
Verneplanens omfang	4
Hva medfører vernet?	5
Forskrifter og restriksjonsnivå	5
Generell kommentar til verneforskriften.....	5
Inngrep	5
Planter	6
Dyreliv	6
Friluftsliv.....	6
Motorferdsel.....	6
Skjøtsel og forvaltningsplaner	7
Generelle unntaksbestemmelser.....	7
Forvaltningsmyndighet	7
Økonomisk erstatning.....	7
Verneprosessen.....	7
Kunngjøring – oppstart av verneprosess.....	7
Sammendrag og vurdering av innkomne innspill.....	8
Høring og videre prosess	11
Beskrivelse av områdene.....	12
Bjøruvstøl.....	12
Haresteinheia	15
Kvåsfossen	18
Styggetjønnåsen	22
Romeheia	25
Linddalsfjellet og Sydalen.....	28
Torehei.....	33

Høring av verneplaner for syv naturreservater i Aust-Agder og Vest-Agder fylker.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder sender med dette forslag til verneplan for opprettelse av seks nye naturreservat og en utvidelse av eksisterende naturreservat på offentlig lokal og sentral høring. Verneplanen sendes på høring etter avtale med Miljødirektoratet.

Navn	Kommune	Areal i daa
Bjøruvstøl	Bygland	965
Kvåsfossen	Lyngdal	173
Lindalsfjellet og Sydalen	Evje og Hornnes	4746
Haresteinheia	Froland	1339
Romeheia	Froland	2268
Styggestjønnåsen	Froland	429
Torehei (utvidelse av Røyrmyråsen)	Lillesand	325 (med eksisterende)

Uttalelser til verneforslagene sendes skriftlig til Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder innen 10.5.2017.

Innledning

Gjennom behandling av St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Per 2017 er nær 2,9 % av den produktive skogen i Norge vernet (regjeringen.no, 2016) og dette er langt mindre enn andre land i Europa. Forskernes nasjonale anbefaling er at 4,6 % av det produktive skogarealet vernes. St.meld. nr. 25 trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for en opptrapping av skogvernet. Blant annet at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene fra en rapport fra NINA og Skogforsk "Evalueringen av skogvernet i Norge" (Framstad mfl. 2002). Opptrappingen av skogvernet er en viktig del av Norges bidrag for å stanse tap av biologisk mangfold.

Regjeringens arbeid med vern av skog foregår nå etter to hovedlinjer: Frivillig vern av skog og vern av skog på statens grunn. I Stortingsmeldingen blir begge strategiene trukket fram som en viktig strategi for det framtidige skogvernet i Norge.

Frivillig vern innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egen skog. Arbeidet skjer i et nært samarbeid mellom Norges skogeierforbund og miljøvernmyndighetene. Miljøvernmyndighetene vurderer tilbudet og iverksetter naturfaglige registreringer for å kartlegge verneverdier. Om det etter en slik registrering er aktuelt å fremme et verneforslag for det aktuelle arealet så vil det bli gjennomført forhandlinger med grunneier om avgrensing, verneforskrifter og økonomisk erstatning. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19.06.2009.

Alle verneforslagene som er presentert her er et resultat av tilbud om frivillig vern av skog fra grunneier(e). Verneforslagene som gjelder opprettelse av Bjoruvstøl, Romeheia, Kvåsfossen, Styggetjønnåsen, Haresteinheia og Torehei naturreservat har hver en grunneier, mens Lindalsfjellet og Sydalen naturreservat har fem grunneiere.

Naturfaglige registreringer

Naturkvaliteter og verneverdier i fem av de foreslåtte verneområder (Haresteinheia, Romeheia, Lindalsfjellet og Sydalen, Torehei og Styggetjønnåsen) er beskrevet i forbindelse med Miljødirektoratet sine prosjekter «Frivillig vern». Faktaark for fire av disse verneområdene er publisert i skogdatabasen NARIN (<http://www.borchbio.no/narin/>). Kartlegging av Torehei (utv. av Røyrmyråsen) er det Rådgivende Biologer som har gjort og denne ligger ikke i skogdatabasen. Kvåsfossen er kartlagt i forbindelse med et prosjekt om kartlegging av verdifull løvskog i Vest-Agder i 2011. I rapportene beskrives naturgrunnlag, vegetasjon, skogstruktur og påvirkning og det gis beskrivelse, avgrensing og en verdivurdering av kjerneområder/ nøkkelbiotoper. Verdivurderingen tar utgangspunkt i fra en rekke kriterier som urørthet, død ved, forekomst av gamle trær, variasjon, rikhet, arrondering og forekomst av sjeldne og trua arter. Verdivurderingen er foretatt etter Miljødirektoratets standardmal for vurderinger for verneområder. Bjoruvstøl er ikke blitt kartlagt ennå (planlagt i 2017) men befart av representant fra Fylkesmannen og grunneier sensommeren 2016.

For nærmere beskrivelse av områdene og de naturfaglige registreringene for hvert enkelt område, se beskrivelse av områdene på slutten av høringsdokumentet.

Verneform

Skogområder som inngår i ordningen med frivillig vern skal normalt fredes som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Fylkesmannen mener at naturreservat er den mest aktuelle verneformen for det området som er tilbudt for vern. Området tilfredsstiller etter vår vurdering vilkårene i naturmangfoldloven (nml.) § 37 om områder som kan vernes som naturreservat. Verneformålet i de foreslåtte naturreservater bygger på at det i størstedelen av områdene skal skje en friutvikling. En fri utvikling innebærer at de naturlige økologiske prosessene i skogen skal kunne finne sted uforstyrret.

Verneplanens omfang

Verneforslaget for Bjoruvstøl naturreservat omfatter 965 daa i Bygland kommune og ligger i kommuneplanens arealdel avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område), og verna vassdrag til Tovdalsvassdraget. Naturreservatet ligger i nær tilknytning til eksisterende verneområde Årdalen. Verneforslaget for Kvåsfossen naturreservat omfatter 173 dekar i Lyngdal kommune og ligger i kommuneplanens arealdel avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område), med til dels hensynsone faresone over deler av området. Verneforslaget for Lindalsfjellet og Sydalen naturreservat omfatter 4746 dekar i Evje og Hornnes kommune og ligger i kommuneplanens arealdel avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område), med faresone – ras og skredfare over deler av arealet. Verneforslaget til Haresteinheia naturreservat omfatter 1339, Romeheia omfatter 2268 og Styggetjønnåsen omfatter 429, alle i Froland kommune og ligger i kommuneplanens arealdel avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område). Verneforslaget for Torehei (utvidelse av Røyrmyråsen) naturreservat omfatter med eksisterende naturreservat 380 dekar i Lillesand

kommune og ligger i kommuneplanens arealdel avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område), med hensynsoner naturmiljø og naturreservat.

Hva medfører vernet?

Ved vern av skog som naturreservat legges det vekt på at det er hele økosystemet og de økologiske prosessene som skal vernes. Verneformålet innebærer at det skal skje en naturlig utvikling dvs. at de naturlige økologiske prosessene skal kunne finne sted i området.

Et vernevedtak vil på grunn av verneformålet få konsekvenser for bruken og hvilke aktiviteter som kan foregå i området. Alle tiltak som kan føre til endringer i naturmiljøet vil være forbudt. Skogsdrift, skogskjøtsel, uttak av ved, nydyrking og lignende aktiviteter samt oppføring av bygninger vil ikke være tillatt. En del tiltak vil være søknadspliktige. I fellesskap vil søker og forvaltningsmyndighet ofte komme fram til løsninger som gjør at det ønskede tiltaket kan gjennomføres uten å komme i konflikt med verneformålet. For enkelte søknadspliktige tiltak kan det gis tillatelser som gjelder for flere år om gangen. Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter som vanlig ferdsel til fots og på ski, jakt og plukking av bær og sopp vil kunne foregå som tidligere.

Forskrifter og restriksjonsnivå

Fylkesmannen har utarbeidet et forslag til verneforskrift for hvert enkelt område. Her er det forsøkt å gjøre tilpasninger i samsvar med de opplysningene vi har fått om brukerinteressene i området etter kunngjøring om oppstart av arbeidet med verneplanen. Nye forhold som blir kjent om det enkelte verneområde og uttalelser som kommer inn i forbindelse med den sentrale høringen kan medføre at det blir gjort ytterligere tilpasninger av verneforskriften etter høringsperioden er utløpt. Det er derfor av stor betydning at høringsinstansene kommer med innspill til den aktuelle verneforskriften. Mulighet for justering av verneforskriften må vurderes opp mot hensynet til verneformålet i hvert enkelt tilfelle.

Generell kommentar til verneforskriften

Den lokale verneforskriften gir en nøyaktig oversikt over hva vernet innebærer med hensyn til hvilke tiltak og aktiviteter som kan gjennomføres i verneområdet. Nedenfor gis det noen generelle kommentarer til forskriften.

Inngrep

Verneforskriften legger opp til at tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Bestemmelsen inkluderer anlegg av ulike slag (midlertidige og faste), men også andre typer tiltak som uttak og oppfylling av masse, henleggelse av avfall og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Det er ikke tillatt å føre opp nye bygg som for eksempel hytter eller jaktbuer i reservatet. Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidpunktet er tillatt. Anlegg viser her til eksisterende skogsbil/traktorveier med mer.

Gjennom verneprosessen vil Fylkesmannen vurdere hvilke stier og traktorveier som skal kunne vedlikeholdes. Disse vil bli avmerket i vernekartet. For at eldre traktorveier skal kunne vedlikeholdes må de ha et lovlig og reelt bruksformål ut over uttransport av felt storvilt. Fylkesmannen minner om at traktorveier som regel er anlagt i forbindelse med drift av skogen. Ved et vern av området vil skogsdrift ikke være tillatt og behovet for å vedlikeholde denne type drifteveier faller derfor ofte bort.

Det bemerkes at plan- og bygningslovens (pbl) bestemmelser vil gjelde i tillegg til bestemmelsene i verneforskriften, men at det ikke kan gis tillatelser utover det som er tillatt etter vernereglene.

Planter

Vernebestemmelsene legger opp til en generell plantelivsfredning som inkluderer all vegetasjon i reservatet. Det er heller ikke tillatt å så eller plante trær og annen vegetasjon. Plukking av bær og matsopp er fremdeles tillatt som før og det vil også være tillatt å gjøre opp bål dersom en samler små tørrkvist eller benytter seg av medbrakt ved.

Dersom plukkhogst inngår som nødvendig skjøtselstiltak for å opprettholde verneverdiene, vil dette være tillatt.

Dyreliv

Det er lagt opp til en generell fugle- og dyrelivsfredning i naturreservatet. Det er likevel åpnet opp for jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk i området.

Friluftsliv

Ferdseil til fots og på ski i verneområdet er tillatt. Ut fra en generell vurdering av faren for forstyrrelser og slitasje på markvegetasjonen, er sykling, ridning og bruk av hest og kjerre forbudt utenom på stier og veier som er markert på kartet.

Det er heller ikke tillatt å bruke naturreservatet til idrettsarrangementer eller større arrangementer. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til at enkelte større arrangementer kan gjennomføres i reservatet. Noen få telt eller en skoleklasse anses ikke å være større arrangement. Verneforskriften har en spesifisert dispensasjonsbestemmelse i § 7, punkt 4 som viser til at tilretteleggingstiltak og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter kan tillates etter søknad dersom det ikke er i strid med vernevedtaket. Gjennomføring av en ordinær befarings med en skoleklasse som ikke krever noe nærmere tilrettelegging vil ikke være søknadspliktig, jf. vurderingen over.

Dersom det over tid viser seg at tillatt ferdsel er i strid med verneformålet, kan Miljødirektoratet, ved forskrift forby eller regulere ferdselen i hele eller deler av reservatet. Utarbeidelse og eventuell innføring av en slik forskrift følger forvaltningslovens regler.

Motorferdsel

I utgangspunktet er all motorisert ferdsel i naturreservatet forbudt. Tradisjonelt er reservatet benyttet i forbindelse med storviltjakt (elg), og det kan derfor være aktuelt med tilpasninger av verneforskriften med hensyn til uttransport av felt elg/hjort på eksisterende traktorveier og i terrenget generelt. I rene skogområder med liten fare for at det skal oppstå kjøreskader, foreslås det et generelt unntak i verneforskriften om at lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget kan benyttes dersom det er nødvendig.

Det vil også kunne oppstå et behov for bruk av motorkjøretøy i forbindelse med nødvendig vedlikehold på eksisterende traktorveier som går gjennom det foreslåtte verneområdet. Verneforskriften åpner for at motorferdsel på eksisterende traktorveier i forbindelse med nødvendig vedlikehold kan tillates.

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag gjelder i tillegg til disse bestemmelsene, men gir ikke tillatelse ut over det vernereglene fastsetter. Det kan være tilfeller hvor det også må innhentes tillatelser etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Verneforskriften endrer ikke grunneieres rett til å nekte/regulere motorferdsel på egen grunn.

Skjøtsel og forvaltningsplaner

Verneformålet i naturreservatet er knyttet opp mot å frede alt naturlig plante- og dyreliv i området. Området skal i størst mulig grad sikres fri utvikling uten inngrep og gjennomføring av skjøtsel er derfor kun unntaksvis nødvendig for å oppfylle verneformålet. Det registrerte artsmangfoldet i det foreslåtte verneområdet er i hovedsak ikke knyttet opp mot kulturbetingete eller kulturbegunstigede naturtyper og skjøtelsbehovet vurderes derfor totalt sett som relativt lite. For å opprettholde verneverdiene kan det være nødvendig å gjennomføre skjøtsel, og det åpnes derfor også for dette i verneforskriften.

I utkast til verneforskrift åpnes det for at det kan utarbeides forvaltningsplan for reservatet.

Etter et eventuelt vedtak om fredning av området som er foreslått i dette verneplanutkastet, vil områdets grenser bli merket i marka med standardiserte grensemerker og skilt. Det kan også bli satt opp informasjonstavler om gjeldende verneforskrifter og avgrensning av området. Det vil bli opprettet oppsynsordninger for verneområdet.

Generelle unntaksbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsene dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. nml. § 48. Vesentlig samfunnsinteresser forstås som tiltak av nasjonal betydning.

Forvaltningsmyndighet

Fylkesmannen har tradisjonelt vært tillagt forvaltningsansvaret for verneområder i Norge. Det foregår en prosess hvor kommunene er tilbudt forvaltningsmyndigheten over visse typer verneområder innen kommunens grenser. Hvem som vil bli forvaltningsmyndighet for Tveiteråsen naturreservat vil bli endelig bestemt av Miljødirektoratet etter at vernevedtaket er fattet.

Økonomisk erstatning

Etter reglene i naturmangfoldloven (jf. §§ 50 og 51) har eiere og rettighetshavere i eiendom som blir fredet som naturreservat krav på erstatning for økonomisk tap som er en følge av vernevedtaket. Arbeidsformen frivillig vern innebærer at det forhandles om avtaler med de berørte grunneierne før vernesaken sendes på høring. Det jobbes med å forhandle frem avtale med berørte grunneierne som har tilbudt areal for frivillig vern i dette området. Avtale om erstatningssum forventes å være på plass før det fattes endelig vedtak om vern av området. Når erstatningsnivået er avtalt, vil summen bli utbetalt kort tid etter at det er fattet vernevedtak i statsråd.

Verneprosessen

Kunngjøring – oppstart av verneprosess

Fylkesmannen meldte oppstart på verneprosessen i 20.12.2016. Kunngjøringen skjedde ved at det ble sendt ut brev til kommunene, Aust-Agder fylkeskommune, Vest-Agder fylkeskommune, Statens

Vegvesen, Agder Energi, Språkrådet, Statnett, Forsvarsbygg, Direktoratet for mineralforvaltning, aktuelle lokale lag og foreninger, samt berørte parter. Melding om oppstart av verneplanarbeidet ble også annonsert i Agderposten, Fædrelandsvennen, Frolendingen, Lillesandsposten og Setesdølen. Det kom inn 8 skriftlige innspill til oppstartsmeldingen.

Sammendrag og vurdering av innkomne innspill

Innspillene som kom inn til oppstartsmeldingen er sammenfattet og vurdert nedenfor.

Språkrådet har ingen kommentarer til navnene Kvåsfossen, Romeheia og Styggetjønnåsen.

Haresteinheia er en godkjent skrivemåte, men de opplyser at det på kartet står Haresteinsheia.

Røyrmyråsen anbefaler de et annet navn, da Røyrmyråsen ligger i utkanten og delvis utenfor både det opprinnelig og nye reservatet.

Når det gjelder Bjoruv mener Språkrådet at området bør få et annet navn. Navnet Bjoruv er ikke registrert usammensatt og sammensetningene Bjoruvstøyl eller Bjoruvshyl ligger i utkanten eller delvis utenfor verneområdet.

Sydalen ligger i utkanten av verneområdet og Språkrådet anbefaler derfor at en vurderer et annet navn, så som Lindalsfjellet.

Aust-Agder fylkeskommune og Direktoratet for mineralforvaltning – ingen merknader.

Forsvarsbygg har en generell kommentar til verneforskriftene om at følgende bestemmelse under de generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene tas inn i verneforskriften:

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- *Landing og start med forswarets luftfartøy.*

Denne unntakelsen i ferdselsbestemmelsen ble også tatt inn i alle verneforskrifter ved vern i 2016.

Agder Energi Nett AS har anlegg i Kvåsfossen i Lyngdal kommune og kommentere at følgende må ivaretas i forskrift for verneområdet:

- Tinglyste rettigheter/skjønn videreføres
- Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, herunder rett til å rydde alt skogvirke som vokser opp i ryddingsbeltet samt rett til å foreta sikringshogst utenfor ryddebelter det dette anses som farlig for anleggene.
- Oppgradering/fornyning av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt.
- Nødvendig transport i terreng med nødvendig motorisert kjøretøy for å komme frem til anleggene, både i byggeforbudsbeltet og utenfor.

I tillegg vil de gjerne at forvaltningsmyndigheten for verneområdet skal kunne gi tillatelse til etablering av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg. Samt at spenningsnivået for ledningsanlegg ikke påføres vernekartet.

Statens vegvesen Region sør har kun kommentar til Sydalen i Evje og Hornnes kommune. På vernekartet ser det ut til at forslåtte vernegrense er helt ut i vegkanten i den nordre delen og Statens vegvesen forutsetter at grensen flyttes noen meter ut fra fylkesvegen slik at vanlig drift og

vedlikeholdsoppgaver som grøfterensk, sikring for skjæringer/fyllinger, fjerning av vegetasjon og trær langs vegen kan foretas. Det er ingen planer om at bygge ut vegen.

Statnett har innspill til fire verneforslag samt en generell henstilling. Nær utvidelsen av Røyrmyråsen ligger noen transmisjonsledninger fra Statnett som ønsker minimum 100 meter på hver side av de ytterste ledninger. En mindre grenseendring er derfor ønskelig i vest, eller at en formulering om at drift og nødvendig anleggsarbeid med sentralnettledningen skal kunne foregå uten behov for dispensasjon eller varsling i en sone på 100 meter på hver side.

I Sydalen går ledningsnettet igjennom verneområdet og her ønskes primært en grensejustering, slik at grensen trekkes minimum 100 meter sør for ledningen. Sekundært en formulering om at drift og nødvendig anleggsarbeid med sentralnettledningen skal kunne foregå uten behov for dispensasjon eller varsling i en sone på 100 meter på hver side. Ved transport benyttes ulike kjøretøy, bakkegående og helikopter. Videre bes det om at en bestemmelse som forutsetter at etablerte traseer for arbeid med transmisjonsnettet tas inn i verneforskriften.

Ledningen som berører Kvåsfossen ligger korrekt i vernekartet og primært ønskes en grensejustering, slik at grensen trekkes minimum 100 meter sør for ledningen. Sekundært en formulering om at drift og nødvendig anleggsarbeid med sentralnettledningen skal kunne foregå uten behov for dispensasjon eller varsling i en sone på 100 meter på hver side. Ved transport benyttes ulike kjøretøy, bakkegående og helikopter. I tillegg ønsker Statnett at benytte etablerte traseer for arbeid med transmisjonsnettet. Disse er ikke inntegnet på kart.

Langs vernegrensen for Romeheia ligger transmisjonsnettet Kristiansand – Arendal og Statnett ønsker å justere grensen slik at det er minimum 100 meter fra vernegrensen til midtfasen på ledningen. Samt at etablerte traseer for arbeid med transmisjonsnettet er kan brukes.

Forum for natur og friluftsliv – Agder har innspill til etablert sti i Kvåsfossen fra Fidjestølveien til Nese knipen. Stien har tidligere vært merket og skiltet og en ønsker å sette opp nye skilt i 2017.

Norges Jeger og Fiske Forbund Aust-Agder ønsker i innspillet sitt at forskriftene for naturreservatene åpner for jakt og fiske, samt transport av hjortevilt under jakt og ettersøk. Dessuten ønsker de lov til å lage bål av dødt virke fra bakken innenfor gjeldende lovverk.

Fylkesmannens kommentarer til innspillene

Språkrådet

Fylkesmannen skal vurdere forslagene som Språkrådet har kommet med i forhold til endring av navn på tre områder: Røyrmyråsen, Bjoruv og Sydalen. Angående Sydalen så ser vi at Lindalsfjellet kanskje passer bedre til området, spesielt når Linddalen naturreservat blir inkludert i området. Vi har valgt å endre navn på naturreservatet til Lindalsfjellet og Sydalen naturreservat. Dette mener vi er et passende navn som betegner naturreservat. Fylkesmannen foreslår at området Bjoruv endrer navn til Bjoruvstøl. Røyrmyråsen vil bli endret til Torehei naturreservat som blir et mere passende navn for området.

Forsvarsbygg

I § 6 (**generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene**) er det nevnt at landing og start med forsvarets luftfartøy er tillat, derfor mener Fylkesmannen at kommentaren til Forsvarsbygg er ivaretatt.

Statens vegvesen

Kartet for Lindalsfjeller og Sydalen naturreservat er i en målestokk som gjør at det er vanskelig å se detaljer i kartet og derfor ser det ut som om vernegrensen er helt ut i vegkanten i nordre ende av verneområdet. Grensen er lagt i eiendomsgrensen og den ligger på det smaleste 4-5 meter fra vegkanten. Fylkesmannen oppfatter dermed at Statens vegvesens kommentar om flytting av grensen noen meter som oppfylt ved 4-5 meter mellom vegkanten og grensen. Dersom dette ikke er nok ønsker vi en tilbakemelding.

Agder Energi Nett

I § 4 (**Generelle unntak fra vernebestemmelsene**) punkt g) er der åpnet for at vernebestemmelsene ikke skal være til hinder for: «drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall av eksisterende energi- og kraftanlegg». Videre er det i samme paragraf punkt j) åpnet for at vernebestemmelsene ikke skal være til hinder for «oppgradering og fornying av kraftledninger for heving av spenningsnivået og øke linjetverrsnitt når dette ikke medfører vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet».

I § 6 (**generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene**) punkt d) kan «Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.»

I § 7 (**Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser**) kan det søkes om dispensasjon for punkt f) «Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.» og punkt g) «Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og oppgradering/fornyelse av kraftledninger.»

Fylkesmannen mener at Agder Energi Nett sine kommentarer til verneforskriften for å opprettholde anlegget i Kvåsossene er ivaretatt gjennom de nevnte bestemmelsene.

Statnett

Fylkesmannen har valgt at opprettholde vernegrensene for alle verneområde som Statnett har nevnt i sitt innspill og mener at bestemmelsene som nevnes i paragrafene under ivaretar Statnett sine behov for drift og nødvendig vedlikehold av ledningsnett som når gjennom og langs med de nevnte verneområdene.

I § 4 (**Generelle unntak fra vernebestemmelsene**) g) og j) skal vernebestemmelsene i § 3 annet ledd ikke være til hinder for: «drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall av eksisterende energi- og kraftanlegg», punkt j) «oppgradering og fornying av kraftledninger for heving av spenningsnivået og øke linjetverrsnitt når dette ikke medfører vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet».

I § 6 (**generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene**) punkt d) kan «Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.»

I § 7 (**Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser**) kan det søkes om dispensasjon for punkt f) «Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.» og punkt g) «Nødvendig

motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og oppgradering/fornyelse av kraftledninger.»

Trasene som er nevnt i Linddalsfjellet og Sydalen naturreservat er tegnet inn på kartet og nevnt i § 7 (Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) punkt g.

- g) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og oppgradering/fornyelse av kraftledninger på markerte veger i vernekartet.

Forum for natur og friluftsliv – Agder

Fylkesmannen har i verneforskriften for Kvåsfossen § 4 punkt i) åpnet for at stien til Nesknipen kan vedlikeholdes og merkes.

Norges Jeger og Fiske Forbund Aust-Agder

Det er tillatt med jakt og fiske i alle de foreslåtte verneområder og uttransport av hjortevilt med lett beltekjøretøy jf. § 6 punkt b). Videre er det lov å lage bål med tørrekvist fra bakken eller medbrakt ved etter gjeldende lovverk i alle verneområdene.

Høring og videre prosess

Formålet med høringen er å kaste lys over mulige konflikter knyttet til ulike interesser som kan bli påvirket av verneplanen. Etter høringen vil høringsuttalelsene bli vurdert i forhold til konfliktgrad og mulige løsninger for området. Fylkesmannen vil så sende sin tilråding om vern av området til Miljødirektoratet, inkludert en oppsummering av høringsuttalelsene og forslag til eventuelle endringer. Basert på etterfølgende anbefaling fra Miljødirektoratet vil deretter Klima og miljødepartementet legge planen fram for regjeringen som avgjør endelig utfall av verneforslaget.

Beskrivelse av områdene

Bjoruvstøl

Området skal kartlegges i 2017, men er befart av grunneier og representant fra Fylkesmannens miljøvern avdelingen Aust- og Vest-Agder sensommeren 2016. Området ligger i øst for Åraksbø i tilknytning til Årdalen naturreservat i Bygland kommune, Aust-Agder fylke. Området er lite men representere en vegetasjonsgradient fra elva Storåna og opp til lavereliggende fjellskog. På toppen består fjellskogen av fattig spredt bjørkeskog, mens den vestvendte lisen mot elva er preget av rik edellauvskog med enkelte gamle edellauvtrær og furutrær. Området er meget likt allerede vernede Årdalen naturreservat og skal ses i sammenheng med denne.

Forslag til forskrift om vern av Bjoruvstøl naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon ..... med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en vegetasjonsgradient i indre Agder fra elva Storåni og opp til lavere liggende fjellskog, lier med gammel lauvskog og gamle furutrær.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr/bnr: 31/6 i Bygland kommune.

Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 965 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet ..... De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Froland kommune, hos Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødigforstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.

Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet.
- e) Merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper, bruer og skilt som eksisterte på vernetidspunktet.
- f) Beiting.
- g) Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorferdsel er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b) Utenom eksisterende veger og stier, merket av på kartet er bruk av sykkel og hest og kjerre samt ridning forbudt.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c) Landing og start med forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- b) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Tilrettelegging og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål.
- e) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d og e samt § 7 a, b og f.
- f) Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.

Haresteinheia

Haresteinheia ligger ved sørenden av Homstølvatnet/Eptevatnet, nord for Vatne i Froland kommune, i Aust-Agder fylke. Området består av en ganske høy og markert åsrygg, med lange bratte sider ned mot sør og sørøst.

Området består høyereliggende parti med furudominert skog, fattig myr og lynghei. De nordvendte hellingene har stedvis grandominans og det er også noe osp som inngår. I sørskrentene er det til dels eikedominert skog, hvorav små areal er av svak lågurt- og svak bærlyng-lågurt-utforming, og kan muligens betegnes som lågurt-eikeskog (NT) med bl. a. knollerteknapp, skogfiol og fingerstarr. Med hensyn til frekvensen av trær og busker i området er det mest furu og ganske mye bjørk. Ellers inngår en del gran, einer, eik, rogn og osp. Svartor, selje, trollhegg, hassel, spisslønn og lind inngår bare sparsomt.

Skogen varierer ganske mye i alder og struktur. Den eldste furuskogen forekommer som glissen knausfurskog på åsryggen i nordvest. Der inngår en god del furu på 150-200(-250) år, og enkelte på +300 år. Det inngår også spredte eldgamle furu-høystubber i dette området. Den eikedominerte skogen innenfor kjerneområdene varierer også en god del i alder og struktur; fra relativt ung, aldershomogen, tett bestokket og tynnstammet skog; til sterkt fleraldret skog med god forekomst av 150-200 år gammel eik hvor enkelte har begynt å få innhul stamme. Et avvikende stort eiketree er ca 100 cm dbh. Et fåtall gamle grove eikelæger finnes også. Enkelte krevende arter tilknyttet både gammel furuskog og gammel eikeskog er påvist. Det er totalt påvist 7 rødlistearter (i hht. rødlista 2015), hvorav det mest opsiktsvekkende er funn av eikeknivkjuke (EN).

I samlet verdivurdering er det både lagt vekt på at området som helhet scorer ganske høyt på flere sentrale verdiparametre, inkludert arts mangfold, gamle bartrær (furu), gamle edelløvtrær (eik) og treslagsfordeling. De største naturverdiene er knyttet til forekomsten av kontinuitetspreget eikeskog og dels også furuskog. Det er også positivt at deler av eikeblandingsskogen er mineralrik og av (svak) lågurt-utforming og ikke minst at det inngår et såpass stort jernområde/naturtypelokalitet av høy naturverdi. Haresteinheia vurderes derfor som regionalt verneverdig (**).

Forslag til forskrift om vern av Haresteinheia naturreservat, Froland kommune, Aust-Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon ##### med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som er preget av gamle furu- og edelløvsskog. Furskogen variere i alder og forekommer på åsryggen i nordvest. Eikeblandingsskogen er mineralrik og delvis preget av lågurt-eikeskog og skaper grunnlag for flere rødlistearter herunder eikeknivkjuke.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr/bnr: 81/1 i Froland kommune.

Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 1339 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet #####. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Froland kommune, hos Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødigforstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.

Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet.
- e) Merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper, bruer og skilt som eksisterte på vernetidspunktet.
- f) Beiting.
- g) Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorferdsel er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b) Utenom eksisterende vegger og stier, merket av på kartet er bruk av sykkel og hest og kjerre samt ridning forbudt.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- d) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- e) Landing og start med forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- b) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Tilrettelegging og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål.
- e) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d og e samt § 7 a, b og f.
- f) Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.

Kvåsfossen

Området ligger ved Kvåsfossen, et par km fra Kvås i Lyngdal kommune, Vest-Agder fylke. Området ble kartlagt i 2010 i et prosjekt om kartlegging av edellauvskog i Vest-Agder. Området er lite med svært artsrik, særlig fordi området ligger inne i landet og er østvendt. Området er bratt og østvendt med naken berg og ustabil blokkmark. På toppen av området er det furu og ospeskog. Området inneholder store alm-lideskoger med svartor nederst mot elva Lygna og der er stor heterogenitet og kontinuitet i død ved. Lind er det dominerende treslaget i skogen, men alm, svartor, spisslønn, selje, bjørk, eik og rogn dominerer også. Det er et høyt artsmangfold og stort potensiale for rødlistearter. Av arter som er registrert kan nevnes: brunrot, skogsvingel, skogsalat, skogfiol, myske, liljekonvall, skogstorkenebb, krattmjølke, hengeaks, lundrapp, svartburkne, myskegras og smørbukk. Styvingstrær var også å finne. Området er betegnet som svært viktig.

Forslag til verneforskrift for Kvåsfossen naturreservat i Lyngdal kommune i Vest -Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon .....med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Formål

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer med østvendt en vegetasjonsgradient fra Lygna med rik alm-lindeskog i blokkmarka og svartor nederst, rik edelløvskog i midten, til toppen med furu- ospeskog. Høyt artsmangfold og stort potensial for rødlistearter i området.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2 Avgrensing

Naturreservatet berører følgende gnr/bnr: 244/bnr. 4 i Lyngdal kommune, Vest-Agder fylke.

Naturreservatet dekker et totalareal på 173 dekar.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk .....datert Miljøverndepartementet ..... De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Lyngdal kommune, hos Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet. Det samme gjelder jordskiftekartet som lages etter grensemerking.

§ 3 Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Området er vernet mot ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering eller annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Oppstillingen av tiltak er ikke uttømmende.
- d) Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.
- e) Bålbrenning er forbudt.

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet.
- e) Merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper, bruer og skilt som eksisterte på vernetidspunktet.
- f) Bålbrenning med tørre kvist som ligger på bakken eller medbrakt ved etter gjeldende lovverk.
- g) Drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall av eksisterende energi- og kraftanlegg.
- h) Vedlikehold av gammel vei opp til Dydland, markert på vernekartet.
- i) Vedlikehold og merking av sti inn til Neseknipen, markert på vernekartet.
- j) Oppgradering og fornying av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øke linetverrsnitt når dette ikke føre til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
- b) Utenom eksisterende veier eller traseer godkjent gjennom forvaltningsplan, er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt.

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.
- d) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- b) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Tilrettelegging og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål.
- e) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d, e og i.
- f) Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.
- g) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og oppgradering/fornyelse av kraftledninger.
- h) Nødvendig bruk av motorkjøretøy for gjenoppbygging og vedlikehold av vei til Dydland, markert på vernekartet.

§ 8 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan foreta tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning og skjøtsel av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

Styggetjønnåsen

Området ligger rett øst for Moripen, og sør for Nelaug, i Froland kommune, Aust- Agder fylke.

Området er lite, men ligger i et småkupert

landskap med koller/ åsrygger, små sprekke- og bekkedaler og slakere myr- og skogsterreng, ca. 183-300moh.

Området består for det meste av fattige vegetasjonstyper. Skogen er dels grandominert og dels furudominert. Ellers inngår en del osp, bjørk, einer og rogn. Svakt lågurtskog opptrer flekkvis og i beskjeden grad i vestskråningen øst i området. Der inngår bl.a. teiebær, markjordbær, knollerteknapp, skogfiol og blåknapp. Det inngår også en liten flekk med intermediærrik myr.

Skogen varierer en del i alder og struktur. Både innenfor kjerneområdene og sørvest for Styggetjønn er skogen relativt gammel og storvokst. Mellom disse partiene er det til dels ganske ung og aldershomogen skog. Produktiviteten er ganske høy på store deler av arealet, og dette reflekteres i temmelig tett bestokket skog, og i eldre parti dessuten ganske store dimensjoner til tross for ikke spesielt høy trealder. Dominerende aldersklasse i de eldre partiene er typisk ca 80-120(-140) år. Flekkvis er det ganske mye dødvedelementer; fremst av gran, men også furu og osp. Alt sammen er imidlertid relativt nydannet.

Området er relativt artsfattig. Det er kun gjort funn av et fåtall svake signalarter tilknyttet furu, gran og osp. Ingen rødlistearter er påvist.

Det som gjør Moripen verneverdig er forekomsten av eldre ganske høyproduktiv og storvokst gran- og furuskog, og at denne gammelskogen dekker en såpass stor andel av arealet. Det er ellers positivt at det inngår parti med osp, rogn og intermediærrik myr. Moripen-Styggetjønn er vurdert å være (i øvre sjikt av) lokalt verneverdig (*).

Forslag til forskrift om vern av Styggetjønnåsen naturreservat, Froland kommune, Aust-Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon ..... med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en skogtype som er typisk for midtre delen av Agder med gammel høyproduktiv og storvokst gran- og furuskog.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr/bnr: 48/3 i Froland kommune.

Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 429 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet ..... De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Froland kommune, hos Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødigforstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.

Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet.
- e) Merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper, bruer og skilt som eksisterte på vernetidspunktet.
- f) Beiting.
- g) Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorferdsel er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b) Utenom eksisterende veger og stier, merket av på kartet er bruk av sykkel og hest og kjerre samt ridning forbudt.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulans-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c) Landing og start med forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- b) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Tilrettelegging og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål.
- e) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d og e samt § 7 a, b og f.
- f) Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.

Romeheia

Området ligger sørvest for Uvatn og Vassenden, 3-4 km fra Frolandsverk, i Froland kommune, Aust-Agder fylke. Terrenget er småkupert med koller/åsrygger, små sprekke- og bekkedaler og slakere myr- og skogsterreng og ligger 180-293 moh. Området består stort sett av fattige vegetasjonstyper og skogen er furu dominert. I noen dalsenkninger er det enten dominans av gran eller løvtrær, så som osp og eik.

Skogen varierer ganske mye i alder og struktur. Den eldste furuskogen forekommer på høydedragene/ bergryggene i sørvest. Denne furuskogen er svært skrinnet og glissen men fremviser god aldersspredning med en god del furu på rundt 200 år, enkelte opp mot 300-350 år. På lavere høyde/ mer produktiv mark, samt lenger nord, er furuskogen yngre; typisk 100-150 år. I sprekkedaler med mer produktiv skog er skogalderen ofte under 100 år og relativt tett fordi selvtynningsprosessen ikke har kommet godt i gang. Dødvedelementer av furu forekommer spredt til sparsomt. Dette er i all hovedsak relativt nydannet virke etter selvtynning o.l. Tilknyttet den eldste knausfurusken inngår likevel spredte eldre gadd og et fåtall læger av moderat alder. Dødvedkontinuiteten er likevel svak.

I sprekkedalene er det gjerne andre treslag som dominerer, og skogalderen er ofte i underkant av eller rundt 100 år. Dimensjonene på stående trær er beskjeden og tretettheten relativt høy ettersom selvtynningsprosessen ikke har kommet godt i gang. Se f.ø. kjerneområdebeskrivelsene.

Et fåtall virkelig gamle eiketrær finnes i området. Én enslig kjempeeik på ca 90 cm dbh står på nordsiden av "Den utgravde tjørna", og et fåtall til dels innhule eik på 40-60 cm dbh står på berghyller og sva på sørøstsiden av Skarveheia. Selv om heiområdet i nord rundt Skravleheia er svært skrint, så er skogen overveiende naturskogspreget. Og selv om de mer produktive skogsliene sør for Skravleheia er dels ganske hardt plukkhogd/ småflatehogd, så har en større del av arealet fortsatt naturskogspreget, og det inngår spredte kontinuitetslement i brattskrenter.

Området er ikke spesielt artsrikt. Noen moderat krevende til temmelig sjeldne arter tilknyttet furu, eik og osp er likevel påvist, hvor gul vokslav (EN) var mest interessant. Totalt er det påvist 6 rødlistearter (i hht. rødlista 2015).

Den er den relativt store variasjonen og kombinasjonen av litt spesielle forhold/ egenskaper som gjør Romeheia verneverdig. Samlet sett vurderes Romeheia som mellom lokalt og regionalt verneverdig (*-**).

Forslag til forskrift om vern av Romeheia naturreservat, Froland kommune, Aust-Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon ..... med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med lavlands furudominert skog med stor variasjon i skogstruktur og alder. Området har påvist rødlistearter tilknyttet furu, eik og osp, så som gul vokslav.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr/bnr: 29/1 i Froland kommune.

Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 2268 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet ..... De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Froland kommune, hos Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødigforstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.

Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet.
- e) Merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper, bruer og skilt som eksisterte på vernetidspunktet.
- f) Beiting.
- g) Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- g) Motorferdsel er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- h) Utenom eksisterende vegger og stier, merket av på kartet er bruk av sykkel og hest og kjerre samt ridning forbudt.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c) Landing og start med forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- b) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Tilrettelegging og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål.
- e) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d og e samt § 7 a, b og f.
- f) Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.

Linddalsfjellet og Sydalen

Området er blitt kartlagt i to omganger. Første gang i 2008 i forbindelse med et prosjekt om kartlegging av bekkekløfter i Aust-Agder. I 2015 ble området igjen kartlagt i forbindelse med at området var meldt inn som frivillig vern av skog.

Området ligger i indre del av Dåsvassdalen, like nordøst for Dåsvatnet, i Evje og Hornnes kommune, Aust-Agder fylke. Selve bekkekløften Sydalen med Øksnåna er del av et topografisk svært variert landskap med store vekslinger i eksposisjoner og helningsvinkler. Selv om dalføret går i nord-sør retning er den topografiske variasjonen innad i dalføret også relativt stor. Ved Yksenskår faller et sidevassdrag inn i hoveddalføret. Vannføringen viser stor sesongvariasjon, og ingen spesielle verdier er funnet tilknyttet fosserøyksonen. Mye av vassdraget er for øvrig underjordisk.

Skogen på åsryggene rett vest og øst for bekkekløften består av furuskog på blåbær og røsslyngmark. Det er også mye svaberg, ur og fattig bjørkeskog. Furuskogen (som dominerer åsryggene) er overveiende i aldersfase med god aldersspredning til i overkant av 150(-200) år, og det er i tillegg spredt innslag av gammel furu på 250-300(-400) år og dødvedelementer (fremst i form av høystubber). Den boreale løvskogen og blandingsskogen med edelløv i området varierer mer i struktur og alder, fra helt ung og tynnstammet til gammel og heterogen med innslag av grove og dels innhule edelløvtrær.

Viktige vegetasjonstyper som inngår i omfatter rik edelløvsog (inkludert alm-lindeskog), boreal lågurtskog, lågurt-eik-lindeskog og tørkeutsatt høystaude-lågurt-løvblandingsskog med osp og spisslønn og urterike kantkratt. Det er påvist 14 rødliste arter tilknyttet bekkekløften. Dette er et høyt antall sammenlignet med andre "kløftelokaliteter" i indre Agder.

Sørsiden av Linddalsfjellet øst for Sydalen er preget av blokkmark med lite jordsmonn. Blokkmarka er mosegrodd pga. høy luftfuktighet. Pga. den høye luftfuktighet er det registrert til sammen 19 regionalt sjeldne karplanter og forekomster av de rødlistede huldremarinøkkel og huldreblom i området. Skogen er preget av lindeurskog med endel eik, hassel og osp, samt noe lønn, alm, selje, bjørk, hegg og rogn. Mye død ved, sterkt mosegrodde og til dels grove læger særlig av osp, men også noe lind og eik står igjen og gir en velutviklet lav- og moseflora, samt flere hule trær og sokler som sannsynligvis huser et særpreget insektliv med rødlistearter. Her er også rikelig med læger med et stort potensiale for rødlistede, vedboende sopper og insekter. Den rike skredjorda med ekstrem kontinuitetsskog gir meget artsrik og spesiell flora av jordboende sopper. Tre rødlistede arter (fiolett riske, ospeslørsopp og hasselskrubb). 10-20 rødlistearter av jordboende sopp her.

På sørøsten siden av Sydalen ned mot Dåsvatn ligger et unikt edellauvskogsområde med dominans av lindeurskog. Området er det største og mest velutviklede lindeskogsområde på Sørlandet. Individene (klonene/gruppene) av lindetrær kan være flere 100 år gamle. Området har rikelig med gamle grove trær og læger. I tillegg til lind er det en del eik, lønn, lidt alm, hassel, osp, bjørk, selje, rogn, en del hegg og stedvis noe grov furu og barlind. Området har rik skredjord kombinert med ekstrem kontinuitetsskog hvilket gir en meget artsrik og spesiell flora av jordboende sopp. Det er registret 12 rødlistearter av sopp, men en forventer at det forekommer mellom 20 og 25 rødlistearter av sopp i dette område.

Samlet sett er området helt unikt, med nasjonal viktig bekkekløft, særegen forekomst av lindeurskog og et stort gammelskogsområde med til dels «hotspot-kvaliteter».

Forslag til verneforskrift for Linddalsfjellet og Sydalen naturreservat i Evje og Hornnes kommune i Aust-Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon .....med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Formål

Formålet med naturreservatet er å bevare en nasjonal særegen forekomst med rik velutviklet gammel lindeurskog, en regional viktig bekkekløft med variert gammelskogsamfunn bestående av edellauvskog med lågurt-eikeskog i lisdene og furuskog på toppene, og rikt artsmangfold knyttet til naturtypene. Området inneholder mange rødlistearter, både knyttet til bekkekløften og lindeurskogen.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2 Avgrensning

Naturreservatet berører følgende gnr/bnr: 12/bnr. 1 samt 11/bnr. 1, 2, 3 og 6 i Evje og Hornnes kommune.

Naturreservatet dekker et totalareal på 4641 dekar.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk .....datert Miljøverndepartementet ..... De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Evje og Hornnes kommune, hos Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder fylke, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet. Det samme gjelder jordskiftekartet som lages etter grensemerking.

§ 3 Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Området er vernet mot ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering eller annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Oppstillingen av tiltak er ikke uttømmende.

- d) Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.
- e) Bålbrenning er forbudt.

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet.
- e) Merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper, bruer og skilt som eksisterte på vernetidspunktet.
- f) Bålbrenning med tørre kvist som ligger på bakken eller medbrakt ved etter gjeldende lovverk.
- g) Beiting.
- h) Utsetting av saltstein.
- i) Gjerding i forbindelse med beiting.
- j) Gjenoppbygging og vedlikehold av gammel kjerrevei inn til Yksenskår, markert på vernekartet.

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
- b) Utenom eksisterende veier eller traseer godkjent gjennom forvaltningsplan, er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt.

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

- d) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med gjerdning og utsetting av saltstein. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverfladen. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- e) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- b) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Tilrettelegging og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål.
- e) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d, e og i.
- f) Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.
- g) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og oppgradering/fornyelse av kraftledninger på markerte veger i vernekartet.
- h) Nødvendig bruk av motorkjøretøy for gjenoppbygging og vedlikehold av kjerrevei til Yksenskår, markert på vernekartet.
- i) Nødvendig transport av materiell til hytta «Kleven», markert på vernekartet.

§ 8 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan foreta tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning og skjøtsel av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

Torehei

Området ligger vest for Isefjærfjorden, sørøst i Lillesand kommune, Aust-Agder fylke. Området er et småkupert skoglandskap dominert av eik, avbrutt av små myrer. Området ligger innenfor nemoral vegetasjonssone som har mye eikeskoger og et stort innslag av frostømfintlige og varmekjære arter. Området har ulike vegetasjonstyper som røsslyng-blokkebærskog med dominans av furu og med innslag av eik. Den dominerende vegetasjonstypen er blåbærskog med eik i tresjiktet. Innslag av lågurtskog med arter som hassel, spisslønn og spesielt barling kommer inn. I tillegg er det spredte områder med edellauvskog og med arter som alm, ask og lind i tresjiktet. Noe sumpskog med dominans av svartor var også å finne. Naturtypen lågurt-eikeskog er viktig her. Et område med gammel boreal lauvskog med mye død ved og rik vegetasjon med bl. a. myskegras, liljekonvall og skogsvingel var også å finne.

Skogen har en variert skogstruktur med fler sjiktet og har god variasjon i dimensjoner og flere storvokste trær. Flere gamle furutrær med avflatet kronestruktur, unge med vridd stamme og bark som var tykk og grov ble observert. Læger og gadd finnes spredt og forekomsten av barling er viktig da mange av dem er storvokste, innhule og gamle. Enkelte rødliste arter ble funnet, men det er potensial for funn av insekter og markboende og vedboende sopp.

Forslag til forskrift om vern av Torehei naturreservat, Lillesand kommune, Aust-Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon..... med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med variert forekomst av edellauvskog hvorav noe med urskogpreg. Områder med lågurt-eikeskog og ospeskog, samt å sikre voksevilkårene for flere barlindbestander.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr/bnr: 66/4 og 66/5 i Lillesand kommune.

Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 325 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet ..... De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Froland kommune, hos Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødiggforstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.

Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet.
- e) Merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper, bruer og skilt som eksisterte på vernetidspunktet.
- f) Beiting.
- g) Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorferdsel er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b) Utenom eksisterende vegger og stier, merket av på kartet er bruk av sykkel og hest og kjerre samt ridning forbudt.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c) Landing og start med forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- b) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Tilrettelegging og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål.
- e) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d og e samt § 7 a, b og f.
- f) Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.